

רבי שלמה שרביט הזהב

קובץ שירי

המשורר ר' שלמה ב"ר אליהו שרביט הזהב

ע

מבוא הערות ותקונים

מאת

דוד כהנא.

הוצאת „אחיאסף“.

ווארשא

ברוטס האחים שולדבערג, דויקא № 1

תרפ"ד.

СТИХОТВОРЕНІЯ

РАВВИ ШЛОМА ШАРВИТЪ ГАЗОГОВЪ

Составилъ Д. Есаганъ.

Издание „Ахיאסף.“

ВАРШАВА

Въ Типографіи Братьевъ Шульдбергъ, Дикая № 1.

1899.

מבוא

תולדות המשורר הזה, הנקרא בשם: ר' שלמה ב"ר אליהו שרביט הזהב, ימי חייו ומקום שבתו, נסתרו ונעלמו מאתנו זה כמה שנים, והראשון שהזכיר את שמו היה הח' הגדול רש"ד"ל, כי בשנת תקצ"ה ליצירה, כתב במכתבו לידירו ישר, שמצא ממנו במחזור רומניא, היקר במציאות, תפלה ארוכה ונכבדה מאד, על דרך כתר מלכות לגבירול"א; אבל מאז ועד עתה זרח לנו מעט מעט אור על תולדות ר' שלמה, ונודע לנו כעת כי בשנת ה"א קל"ד ליצירה חבר בעיר סאלוניק בתוגרמה את ספרו על חכמת התכונה, הנקרא בשם: "מהלך הכוכבים", ונמצא עוד בכ"י א; גם חבר ר' שלמה פירוש על ספר השם להראב"ע, ובראש פירושו זה נמצא ממנו שיר קטן, ויאמר שם בשירו, כי גלה ממקומו ובא אל העיר אפישו, הנמצאת בארץ יון בשנת האספ"ו, שהוא לפרט ה"א קמ"ז, ושם בקשו מאתו אנשים אחדים ובראשם נביר הדור ר' שמואל, שויבאר להם את דברי הראב"ע הנפלאים א.

גם נודע לנו שר' שלמה התוכח עם הנקראים היושבים

Дозволено Цензурою
Кіевъ, 5 Мая 1893 года.

א) עיין, ספר חסד"י ח"ד (בר לט).

ב) עיין רשימת כ"י מאירוני 1042 סי' ג'.

ג) עיין, המזכיר"ה חלק ח' (בר כח) והשיר הזה נרשם סה להלן עמ' א/

בתוגרמה"א, וכפי הנראה היה לר' שלמה בן ושמון: ר' ישראל שרביט הזהב, והוא כתב חומש לר' חלבו, ונשלם בהרש אייר בשנת ה"א קע"ט כ; ר' שלמה העתיק משפת יוון לשפת עבר את אגרת האסטרולב לבלטלמיוס. עוד חבר ספר בחכמת הדקדוק ושמו "חשק שלמה", והספרים האלה ישנם עוד בכ"י (י); גם חבר הרבה פיוטים ותפלות, והרבה מהם נמצאים במחזור רומניא כמו:

(א) יש ישות אמת. תפלה יקרה לעשרת ימי תשובה שהזכיר רש"ל.

(ב) תהלתך אין לה תחלה. הוספה ממנו בראש תפלת רמ"ג.

(ג) שבי הַבְּרַתְּנִי. תחנון לתפלת מנחה ליום כפור.

(ד) אָסֶם וּלְתָךְ. זולת ליום שביעי של פסח, וחתם שמו בסופו, נדפס פה סימן ד'.

(ה) שָׁבַת וְחִנּוּכָה נִשְׁשׁוּ. מי כמוך לשבת חנוכה, נדפס פה בסי' ג', והוא ריב בין שבת וחנוכה, ביתרון הכשר דעת, במליצה והלצה.

(ו) מִי כְמוֹךָ שְׁמִים בְּנִגְתָּ. עוד פיוט אחר: "מי כמוך לשבת חנוכה; הפיוטים האלה נמצאים במחזור רומניא הנזכר, ושם ר' שלמה שרביט הזהב גרשם עליהם."

(ז) שָׁמַל וְנָעֵ אֲנִי. תחנון ונמצא בכ"י ביד רש"ל (א).

(א) עיין גי' ח"ג להוד"ב (צד לו): וז"ל: והתבס ר' שלמה שרביט הזהב טען ג"כ על תכונתו וז"ל, שאוסרים שחיתת הרה ואמר תמה אני על אחינו הצדוקים וכו'.

(ב) עיין פראספעקס סינער (צד לו, סי יא).

(ג) עיין רשימת כ"י מארזו נו' 1047 סימן ה', והסופר חלק ה' (צד ב"א).

(ד) עיין צונז, נעש"ב. דער ליטווישער (צד ש"ב).

אך מלבד הפיוטים והתפלות האלה, נמצאים עוד ממנו שני שירים יקרים, בספר "שירים וזמירות" היקר מאד במציאות. (א) שֵׁעַר שְׁפָתֶיךָ לְאִתְיָהוּ. והוא רשות להזון, שם במימן רצ"א.

(ב) קְרִיבָה נְהִיָּה. שם סימן רצ"ב. שיר גדול ונפלא מאד מעשה ידי אמן, על אותיות הא"ב המריבות זו עם זו אשר כלו אומר כבוד למחברו, כי כזה הראה לנו ר' שלמה את כחו הרב בהלצה ושירי"א; גם נתן פאר והוד לשפת עבר, והראה לדעת בשירו זה ברוב חכמתו, איך תצלח השפה הזאת יותר משאר השפות, לעשות בה גדולות ונצורות ע"י שני זמרים האותיות; ונדפס שירו זה פה בסי' ב', עם הערות ותקונים רבים ממני, אשר עלו בידי אחר עמל רב, לתקן את נוסחו אל נכון, ולהסיר ממנו הזגיאות הרבות שנפלו בו באשמת הסופרים, ולבי נכון ובמדות שכל איש אוהב עמו ושפתו, יתן לי תודה רבה על עמלי זה.

ארבעסא, שיר חנוכה, תרנ"ג.

(א) בדבר עיני השיר הזה, היה הח' ומש"ש נכון מאד, כי חשב אותו שהאזן כמו האותיות דר"ע, עיני הסוכני חלק כ"א (צד י"ד).

א.

שיר בראש פירושו על ספר השם להראב"ע.

קהל אל עלי כל אל, בנת אל א
ליר כל איש, שמו יורש ושואל
ובן ירוש שלום על שלמה
בנו שרבים וקבו, הוא למואל
5 אשר החל לדבר מה בספר
יסוד השם לכן צורה כפי אל
בנת בלה וקא אל איר אמישה
שנת האקסיו גולים לנאל
בבקשת מבקשים הרשו אל
10 עליהם הוא בקיר היור שמואל.

(א) השיר הזה עיס יתר ובית יתר ובית יתר ח' , אל הראשון והשני סלשון
אלוה, ואל השלישי כח 127 .

ב.

אותיות הקדושות מריבות זו עם זו .

מריבה נהימה בימיה מברים
 ועל סדרם שנים הם ועשרים
 וקראשון אני עמד בדגלו
 עלי שני, וכה הרים בקולו:
 5 אני הוא הבכור אהל ואשלים א
 והגולים קריי הם גאולים
 וקדשים אני הוזהב לראשים
 ותנשים אני עשה אנשים ;
 ואמה מהסוף רצים לרצים
 10 תמוד בלים כבלים פה לאצים
 והחולים עשיתמו חכונים
 וקאלים אבלים ותלשים
 ונקצרים קה כל הנצרים ע
 ונקצרים תהפך הנצרים .

(א) השיר הזה עם יתר ובי' יתר ובי' יתר ובי' יתר והאות אלף יאמר כי הוא
 הכבוד בין אותיות הא"ב, גם בהסלות אהל ואשלים יבוא האות אלף סתום .
 (ב) נבחר עינו סניעה וחסרון, כמו (פראשית י"א, ו') לא יבצר פה, הנצרים
 הם היצורים, ובנותו שעל ידי האות בית יבצרו והחסרון כל היצורים בעולם .

15 אני שני לראשון שח בקכי :
 השבחה לטוב דרכי וערפי
 אשר כל מל לחבל אהמכנה
 וצור קרא כראשית בתבונה
 וכל ארור לררור אהמכנה א
 20 ורוש לברוש, אשר אתי בקנה,
 לכה אל השלישי תמקדנו
 אשר למוד לגלמוד והסכנו .
 אני נפל בשמעו התמורה ט
 צעקה האריה רבה וקרה :
 25 ראו אחים ! אנוש מכעים ומקניא
 וקא אלי להקיר את עוני
 הלא בלים אני עשה גדולים
 ובר גבר ובן דולים דגולים א
 מעננים יהו כי המענים
 30 ומרננע למרנע באונים,
 לכה אל הקריעי הן מריבות

(א) כונתו כי התורה שתחלת כמות בית : בראשית ברא אלהים, ובמקום וכל ארור
 לכתך, תקנתי : וכל ארור לכתך .
 (ב) האות בית לא דבר דע על אות אלף איש ויבנו רק דבר טרה על אות נבל,
 ועשה שלא כהונן הפך סברתי תחכם (משלי כה, לו) ויבך ריב את רעו וסור אתר אל
 תגל, ועל התמורה הוא צעק תכסל סיה .
 (ג) בן דולים, פירושו איש שואב מים ועשה הנפל לאיש דגול ורם .

אֲשֶׁר נִתַּן לְאִבּוֹת הַדְּאָבוֹת
 וְהַעֲבִיבִים אֶעֱבִיבִים רַק לְרַעוּת; א)
 וְכִשְׁמוֹעַ רְבִיעִי קָם בְּחֶמֶה
 35 וְעָנָה לְשִׁלְיָשִׁי בֶן בְּעֻצְמָה ;
 הֲלֹא נָבֵל בְּמִי נָבֵל וְנִפְרָשׁ
 וְהַנּוֹרָא מִבְּקֵשׁ בִּי וְנִדְרָשׁ ג)
 וְהַבָּשִׂים אֲשֶׁר בָּהֶן הֵן גְּרוּשׁוֹת
 אֲנִי דוֹרְשָׁן וְתַהֲוִינָה דְרוּשׁוֹת
 40 וְאַתָּה נִתַּן לְקַל גְּעִים גְּגֻעִים
 וְכֵן תַּעֲשֶׂה מִשְׁנֻעִים מִשְׁנֻעִים
 וְלָמָּה לֹא תִדְבַּר הֵא וְתִדְלַק
 אֲשֶׁר תוֹךְ לֵב יִשׁוּ לִסֵּב וְיִדְלַק
 וְהֵמָּה בְּאֲשֶׁר שָׁמַע מְרִיבֹ
 45 יִצַר לוֹ וְחִמְתּוֹ בְּעֵרָה בֹ
 שָׁמַע גַּא מִחֲלִיק הַסֵּן בְּדִרְתּוֹ ג)
 וְאִישׁ יִחַל בָּהּ יִחַדֵּל מִלְּאֲכָתּוֹ

א) עבוי, מלשון עב וחזק (ויקרא ד, כט) וכונתו כי בלא סעות וכסף יהיו האנשים
 הבריאים והחזקים עבדים רק לאנשים רעים, רעות על לשון, ורעות הבשר (בראשית ט"א ג).
 ב) כירוב כוסה קרא האות דלא בתוך כך לאות נבל, ואמר עוד כי שם השם
 יבקש בו, הוא שם יהיה הנקרא שם בו ר'.
 ג) דלת הוא דלות ועניות, וכן סמאנו כאלפא ביתא רד"ע (ענין בית המדרש ח"ג
 צד כב) ובר אחר דלת, אמר הקב"ה דברתי להקים דל, והנה כבוא הדלות יולוף
 ויפסוק הסן לדלת, מתולף הוא כסו (תהלים ז, ו) בבקשי יציני וחלף, הכונה שם

הָיָשׁוּ גַחִים לְנִדְחִים בְּגֵדָה
 וְאִישׁ מַעֲנֶה בָהּ יִמְצֵא מְצוּדָר
 50 אֲנִי כְפוֹל בְּשֵׁם נִכְבַּד וְנוֹרָא
 וְעֲבִי הֵם בְּאֲבָרְהֵם וְשָׂרָה
 וְאִם לִבָּהּ מִלְּאָה עַל פְּנֵים אָח
 לְבָה אֵל נֹו אֲשֶׁר שָׂת תַּח לְחֹמַ
 לְהַנּוֹת אֲרֻדְסָה אֵךְ לֹא לְהַנּוֹת
 65 וְקוֹל עֲנוֹת יִהְיֶה לְעֲנוֹת א);
 אֲנִי שִׁשִּׁי יִתְרָף לְחַמִּישִׁי ;
 וְלָמָּה מוֹמֶה תִּשְׁבַּח וְתִשִּׁי
 אֲשֶׁר יִנְתֶּה בָּהּ בִּי יוֹף וְיִנְנֶה ג)
 וְכָל מְרָה אֲנִי מוֹרָה וּמְרָה
 60 וְשִׁבְחָתָּ לְטוֹב אֲרָחִי וְרַבְעִי
 וְלָמָּה לֹא תִדְבַר הַשְּׁבִיעִי
 אֲשֶׁר בְּנִינּוֹת יִשׁוּ בְּנִינּוֹת קִדְשׁוֹת
 יִפֹּת וְיָפֹת וְעַר עֲנֹר קִבְשׁוֹת ג);

זפסוק ויבלה, אף כאן ע"י הדלות יפסוק ויבלה הסן הוא הלחם סן הבית, ואין להם
 מה לאכול.
 א) חח, כסו (סמות לה, כב) חח וזמ, הגות מלשון נחת והנאה, וקול ענות
 הוא קול בשטחה ושיר.
 ב) יננה ענינו בכי ויללה, יננה פירושו ישיבה בשילה.
 ג) האות זין יננה סן בנינת זנות, ויעשה ז"ל לאיש ע"י להיות עזר לאבנות
 הקדושות האלה.

וְנִעַן אֲנִי חָנָר כְּנֹן
 65 וְלִהְרוֹג אֶת מֵאֵד בְּעַם כְּנָנִי;
 הֲלֹא אֵלִים אֲנִילִים אֶת מִשְׁנֵה
 וְצַר עוֹר, וְאִישׁ מֵדָה לְמִדָּה
 וְצַפִּי תִנְצְרוּם הֵם נְעוּרִים
 וְעוֹרִים, כִּי בְּעֵינֵי גִּעְזָרִים,
 70 וְאֵת מֵאִין מֵאִין כִּי וּבְמִשְׁבֵּי
 וּבְסָרִים וְסָרִים לִי לְהִשִּׁיב
 תֵּדַל כִּנִּי וְאֵל תִּקְנִישׁ וְתִקְנִיא
 לְבָרִי בְּסָר בְּמוֹמֵי הַשְּׂמִינִי
 אֲשֶׁר מוֹרִים תִּתְפַּקֵּךְ לְחַמּוֹרִים
 75 וְעַל רְמִים תִּרְמִים שָׁם וּפְתָרִים
 שְׂתוֹק תֵּאִין לָךְ בַּשָּׁת וּמוֹכָר
 אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֲנִישׁ מוֹסֵר כֹּחֶכָּךְ;
 וְתַחֲיִיר אֲוֹ לְנֹן יַעֲנֶה בְּךָ א':
 הַשְּׂכַתְּךָ לְמוֹסֶךְ וּבְרָךְ
 80 וּבְךָ גּוֹלִים גּוֹלִים וְעֵינֵיקִים
 וּמְנֵיקִים יְהוּ בִּי כְּתוֹקִים
 לְכָל דָּוָה אֲנִי מְרַוֵּר לְשִׁמְתָהּ (ג)
 לְכָל מִלָּה מִחִילָה וּסְלִיחָה

(א) הַבּוֹטָה יַעֲנֶה כִּד עֵיד הַחֲבוּב (איוב א, ה) כִּתָּה יַעֲשֶׂה אִיּוֹב ?
 (ב) אִם נִשְׁיָם אֹתָהּ אִם בְּרֵאשׁ מִלֵּת דָּוָה יוֹתֵה חֲדָה.

לְסוֹרִים סוֹתָרִים עוֹקוֹת צְחוּקוֹת
 85 לְשֵׁב שִׁבְחָ וְהִרְקוֹת רְחוּקוֹת
 וְשִׁמְתָ עֵינֶךָ כִּי לְתַרְעִי
 וְשִׁפְתְּךָ לִכְיֹם אֶת הַתְּשִׁיעִי
 אֲשֶׁר עָשָׂה לְכָל רוֹדִים מְרֹדִים
 וְהִרְוַחִים מְרוּחִים גִּעְזָרִים;
 90 מִשְׁיַעֲבִי אֲוֹ בְּשִׁמְעוּ קָם בְּקוֹכָה
 וְקוֹפָה, עַל שְׁמִיעִי קָם בְּחַמָּה
 וְגַם: הֵן הַנְּבִיאִים נְחֻבָאִים בְּךָ
 וְהַיָּסִים יִתְפָּסִים עַל תְּחִיבָךְ
 וּבְךָ חוֹבּוֹת וּבִי טוֹבוֹת וְאוֹרוֹ.
 95 וְלִקְרוֹת אֲנִי נֹתֵן מְהֵרֹת
 וְהַנְּשִׁים נְטוֹשִׁים כִּי לְחֵרֹת
 לְיִיבֹרֵר אִישׁ אֲנִי נֹתֵן עֲטָרוֹת
 וְאִם יֵשׁ נִפְשָׁךְ לִפְגוּם בְּמוֹמִים
 הֲלֹא יוֹד יַעֲשֶׂה תְּפִים יְתוּמִים
 100 וְעוֹף עֲנָף וְכָל רֵעָה לְרַעֲנָה
 וְשֵׁת שֵׁת וְהִרְמָה רְמִיָּה א';
 וְאֵף הַיּוֹד מֵאֵד תִּרְהַ בְּשִׁמְעוּ
 וְגַם עַל גְּדַפּוֹ אֶהְיֶה וְרַעֲוֹ

(א) שֵׁת עֵינֵי יַמֹּד, שֵׁת מִן מִן קוֹץ.

משל בקמון, לאח אחיו מסלםל
 105 וכל פוסל כמומו הוא יפסל,
 אשר ופן לאיש עלה עלטה
 לאישה היתה שרה שריקה א
 לכוש עדים אני משים עניים
 ומרת מר תניה מתי למיים ב
 110 אני קטן בתבניתו אבל ראש
 לכל שפטי ושרון לך ותדרש
 דרך הבף אשר אינו מפתר
 אבל כל כי מופד בו מכתר
 לארץ בול ישו כבול ותפל
 115 דבש זבת לכנת ותחדל;
 אני בף מנורף בפו עלי בף
 ופיו על זה מאד מבף ואכף א
 ראוי הצי אשר חולק בקפלו
 אני המש פעמים רב בגילוי

א) לבעלה היתה אשתו ערה, לא האת מ שרפה, כמו (ויקרא כ"א, ה') וא
 ישרשו שרפת.
 ב) מת, ענינו שנפסקו החיים, אבל אם נוסף את יולד היתה מלי, שיה לבני
 אדם החיים וקמים.
 ג) הבף ברביו חזיל כמו תפף, וענינו התגבר על זולת (עיון לוי בירוש ג)
 ואכף הוא עיר המתוב (משלי מ"ו, כ"ו).
 ד) הבף ואמר ראו הצי, יען האות יולד עשרה בסכפר, ואין יריב ויהולק י

120 ובי זקנו חמי ספים נקסמים א
 בעת נקה נקסה נאקסמים
 ותפאוס כמו פגר ומוכס
 לתחני ודינה כי מקבס
 זלפד נעשה גזים גלויס
 125 והוא נומן לכל חיים תללים;
 אני לפד מאד גלארה ונבול
 בעש לשאר בתרפה זאת ולקבול
 שמע עשה לכל גאים נקאים
 ועוף נבא ידבא ככלאים,
 130 אני עמד לגם עמים כאפן
 וכונדילי לאות עליו וספן
 ונמטו פעקיו גכלטו כי
 וקה מלה נאין תכלית לטובי א
 הלא מם נעשה רודים קרודים
 135 ותחורים תמורים וקנורים;

אשר אני עשרים במספר, שהוא מי שנים גדול מסנו, ועוד זאת שאני חסש פעמים
 רב מן היולד, יען כ"ף עולה מספר האותיות מאה, ויולד עולין האותיות רק עשרים,
 ולכך גדול אני חסש פעמים מסנו במספר האותיות משמי, והבן.
 א) מתי ספים, כמו (יהי"א ט, י"ט) שומרי הספים, ואם נוסף לשלש ספים האות
 י"א היתה כספים, וכוננו בדרך צחות כי שומרי הספים, יאספו חון רב על הבף,
 כי יסחו בבק כפף ספק איש.
 ב) כוננו כי על הליכ"ר שולא קנות הבסה ורשת על הלמוד, יעלו עמים וכתב

והפס יענה בקבי ללמד ;
 הלגצח יהי קרוב בהתמד
 ואמה תעשה חושים חלושים
 והששים יהו עפה שלשים
 140 שנים יהיו עמי שמונים
 לשל שרם והקנים מבינים
 והנון יעשה מורים מנודים
 והדודים יספה אל גודדים ;
 ואו הנון מאד צעק בקול רב
 145 ראו הפס הקיאני במארכ
 אשר נותן לכל הנות מונות
 לאיש דעות המעות ואסונות
 וכן עין בע אני היפה לרענן א
 ועיר שואה אני מתליף לשאנן
 150 ובהרים אני נותן נהרים
 לעם נעים ובצורים נצורים .

על בתי העלחה , וכל איש אשר נמוכו פעמו , ימלך כיום רעה עמי שלמד חכמה
 ויש סך וכול להיות סלך ספני חכמתו והראב"ע אמר בספני בחנות (רף כח)
 ואין אות במכתב הנה שהוא כרינו , שהוא עולה למעלה , חוץ מלמד , והנה
 אמר בטעם עולה כל דבר וסוברו , ואין חכמה למעלה חסמן , על כן נקרא למד .
 (א) וכן עין רע , כוננו נצר וסעף אשר מראה וזון שלו רע (עין שנות י , ה) .
 (ב) כוננו עשה באבנים נצורים , עטנו מקומות נסורים .

ושכחה לספה אין מתקן
 אשר עשה לכל מוכן מסכן
 והמריחים למסריחים השיכן
 155 והרדן גפיו יהיה לברדן א ;
 ואו ספה לנון ענה ברעז
 אני אהיה לכל מצד למסער
 הלא אם תעשה אמה נמוכים
 קצאתה הן אני מעשה ממוכים
 160 למלות המנבר פת מסלות א
 ולאסות אשר גולות קגלות
 ראה עין אשר דרכו להמרות
 לבר בער ולברות עברות א ;
 165 והעין אני ספה וקרף
 פנים נמצא בה מתנש וקרף .
 מאד או נסתחו אורים ותמים
 ועפה הם אסורים וסתומים א
 וכל איש מחקר בערת אמלא
 170 וגושעים מתים גושים בקלא

(א) מוכן לשון מרד ומרי , עין תשבי ערך סרב .
 (ב) מסלות נוסף בתוך אות סמ"ך יהיה מסלות .
 (ג) לברות פירושו פהרות ונקיות יתן כעס וחמה .
 (ד) אם נשים בתוך המלות אורים ותמים אות סמ"ך יתן אורים וסתומים .

שָׁמַע עֲשֵׂה מִתִּים אֱלִים אֲמַלִים
 וְגַתָן שִׁפְטִים שׁוֹטִים בְּסִילִים
 אָנִי צִיָּף לְכָל עָרָף וְצִמָּא
 לְכָל בָּא לַעֲשׂוֹת עֲטִי מְרִיבָה
 וְכָל עֲשָׂב אֲשֶׁר יִבֵּשׁ וְיַמָּח 190
 הֲלֹא עוֹד בִּי בְּקָרְנִים שָׁב וְיִצְמַח
 אֲבָל בְּקוֹף לְכָל יָמֵן לְהֲאֲשִׁים
 אֲשֶׁר הַמַּעֲשִׂים שָׁם מַעֲקָשִׁים;
 וְהִקּוֹף אִזּוּ מֵאֵד עֲלֶה תִּמְתּוּ
 195 עֲלֵי צְדִי וְכֹה אָמַר לְשַׁעֲתוֹ:
 שָׁמַע גִּתָן לְכָל עֲבִים עֲצִכִים א
 יָמַר וְקָצַר בָּהּ לְבוֹזֵת גְּדִיבִים
 אָנִי מְלִבִּישׁ לְכָל הָעִים קָרְעִים
 וְאִישׁ יָבוֹשׁ יִבְקֵשׁ תוֹף יְדוּעִים
 200 וְהַמַּשִּׁיב יְהִי מְקָשִׁיב לְשׁוֹאֵלוֹ
 וְלִבָּנוּ יִשׁוּ קָרְבָנוּ בְּשִׁבְלוֹ
 לְכֹה אֵל רִישׁ בְּתוֹף עֲדָה רַעְדָה
 וְהַנְּצָחִים לְנִצְחִים לְעִקְדָה ב;

(א) עֲבִים עֲנִינוּ פִּי בְרִיּוּם וְחֻקִים, וְאִישׁ יָבִי יִקְבַר עֲלֵי אוֹת צְדִי, וְהַבְּנֵי
 דַּעֲשִׂים נְדִיבִים.
 (ב) וְצִמָּא הֵם הַחֻקִים וְהַתְּקִיפִים, נִרְדִּישׁ הוּא הַלֵּוָה וְעִינֵת וְעֵשֶׂה מִן עֵשֶׂה
 רַעְדָה.

170 וְקָסִיף בְּפָנֵם הַפֵּא בְּמִסְלֵת
 אֲשֶׁר עֲשֵׂה לְכָל סִלָּה בְּסִלָּת
 וְחֻזִים פּוֹתִיזִים רוֹדִים פְּרוּדִים
 וְנֹחַ גּוֹרַע וְכִי הַכֵּל מְעִידִים א;
 וְפֵא פִתַח אָנִי הַפֵּה בְּמִלָּה:
 175 אָנִי לֹא אֲחֲרִישׁ זֹאת תִּקְלָלָה
 בְּאִישׁ אִשָּׁה (וְהַפִּים עֲנִים ב)
 וְהַרְבִּים רַעֲבִים וְעֲטוּפִים
 אָנִי עֲשֵׂה לְכָל הָיוִם פְּרוּגִים
 וְכִיסִים בְּפָקִסִים בִּי קוֹלָאִים
 180 וְהַתּוֹעוֹת וְהַתּוֹעוֹת עֲטוּפוֹת
 וּבְעִנִים עֲנִים הֵן עֲנִיפוֹת ב
 וְשִׁכְחָתָ לְעִדִיק אוֹ הַתְּעִלִים
 אֲשֶׁר עֲלִים לְסַר מַשִּׁים עֲצִלִים ר;
 אָנִי צְדִיק בְּפֵא עֲדָה לְקַחְתּוּ
 185 וְכֹה דַבַּר לְאֲחִיו בְּחֻמָּתוֹ;

(א) בִּנְתוּ כִי בִּאֵת עִינֵן כּוֹתֵבִים עַד וְעִדוּת.
 (ב) אִ"א לִי לְשִׁחַת אֲמַר הַפֵּא עַל הַקְּלָלָה הַזֹּאת אֲשֶׁר תִּשׁוּב הַאֵת עִי עַל אִישׁ
 וְאֲשֶׁר.
 (ג) מִן הַתּוֹעוֹת, עִי הַאֵת פֵּא יְהִי תּוֹעֵפֹת, וְיֵאמַר בְּסִלִּיצְתּוֹ כִּי הַתּוֹעוֹת יִלְכּוּ
 עַל יְדֵי כְּשִׁמְלוֹת פְּרִחוֹת וְכִיסֵי הַקּוֹר אוֹ מִן עֲנִים עֲלֵי הַאֵת פֵּא הֵן סִלְבִּשׁוֹת בְּנִינְקִים
 (חֲשִׁלוֹ כִּי"ו י"ג) כְּנַצַּת שִׁלֵּן בְּקִצְדֵי.
 (ד) מִן עַל עִי הַצְדִיק וְהֵא עֵל, וְעִי הַצְדִיק וְהֵא עֵל, וְעִי הַצְדִיק וְהֵא עֵל.

וְאִי הָרִישׁ וְנִצַּח בְּרֵאשׁוֹ׃
 205 אָבוֹי לִרְבֵּי אֲשֶׁר הָצִיזוּ (בְּיִשׁוּא)
 וְחֵן חָרוֹן וְלֹאֲחִים אֲחֵרִים׃
 לְבָרִים יַעֲשֶׂה לָהֶם קָבְרִים
 וְנִימָא וְזַעַה וְרִיעָה בְּהַרְפָּה
 וְגַם תְּהִיָּה מֵאֲרָפָה מֵאֲרָפָה
 210 וְעֹבֵקֶף לָשִׁין מְלִשִׁין וּמַעֲרִים
 מֵאֵד לְתַת לְכָל בָּרִים שְׂבָרִים׃
 אֲזִי שִׁין וְחֹרוֹק שְׂבִיזוּ וְיִשְׂרָק
 וְעַל שִׁין יִתְלַף לְפִיד וְיִבְרָק׃
 שְׁמַע חֲרָפָה בְּבֵית חָפָה וְכֻלְהֶם
 215 וְתִרְעַלְהָ מְמוֹרַת שֵׁם תְּעַלְהָ
 אֲזִי עֲשֶׂה לְאוֹנָנִים שְׁאֲנָנִים
 לְכָל תּוֹעָה תְּשׁוּעָה עִם שְׁשׁוֹנִים
 לְכָה אֶל תּוֹ , יִשׁוּ חֲרוֹת לְתַחְרוֹת
 וְעִין נִבַּע לָהּ וְנִבְעַת בְּצֻרוֹת׃

(א) מה נחלקל הסדר בס' שירים וסידרות, ואני מצאתי לתקן הענין, והריש
 יאמר לקוף: אוי לרב אשר הצני מסנו במספר, יען קוף רק מאה וריש שתי מאות,
 יביש את רבו, ויאמר על רבו הריש: כי יעשה מן חון חרון ומן אחים אחרים,
 בעת אשר הוא הקוף יעשה לברים קברים, ואני רבו הריש עושה מן זועה וזועה,
 וגם מן נערה מאוסה, אני עושה איומה; ודרך צחוח בשירים כמו שאמר הראב"ע,
 מבלי להזכיר שמות האוסרים.
 (ב) מן חפה ע"י הריש יהיה חרפה, וגם בבית חפה וכלה הנדל החרפה ע"י עוני
 חרלות.
 ע"י החי ישוב מעין נבוע מים לנבעת.

220 בְּתַחְתִּים הִלֵּא מִזְרִיד לְחִיִּים
 אֲלֵי קִיּוֹת פְּמִיּוֹת בְּפִתְנִים׃
 אֲזִי הִמּוּ יִשׁוּ עַל דְּלַתוֹת שִׁין
 פָּגַם כֹּה לָהּ מִבְּלַה סוּד וּמְלִשִׁין
 בְּתוֹךְ נָאִי אֲזִי עֲשֶׂה תְּנָאִי
 225 מִקְּמִימִים מֵאֵד וְאֲמַת לְכָל אֵי-
 וְאַלְף יַעֲשֶׂה בְּנִים אֲבָנִים
 וְתַפּוּלִים אֲמוּלִים וְאֲנוּסִים׃
 אֲזִי אֲלָף עֲלִי לָבָם יִדְבֵר
 לְהַשְׁקִיט רִיב לְטוֹב מְלִים יִתְבַּר (ג׃)
 230 הִלֵּא אַחִים בְּנֵי אֲתֵד אֲנַחְנוּ
 מְרִיבָה אֵל תְּהִי בְּיַצְכֶם וְנִתְנוּ,
 הַלְנִצַּח אֲחִיכֶם תַּעֲנִישׁוּ
 וְכֵן הַפְחִלְקַת תַּחְרִישׁוּ
 אֲזִי אֲקַח זָבִיר בְּבֵית בְּבִיתִי
 235 וְאֶהְיֶה אִב לְכָל נַעַר וּפְתִי

(א) נאי לשון נזה ומעט, כמו (איכה ב ג) נאות יעקב; אי, ענינו ארץ וישוב,
 כמו (ישעיה מ"ט א) שמעו איום אלו ונזף.
 (ב) עד הנה שמע האלף את הריב בקר רוח, אך כאשר יצא התו לדבר רע ז"ב
 עליו, אז ראה ככל כחו לעשות שלום ביניהם, ומזה נראה את חכמת המתבאר ר'
 שלמה שרביט הזהב בשירו זה, שמתחלה לא דבר האות בית על האלף, רק בסוף
 דבר האות תו על האלף, וע"י זה נשלם הענין ב"יתרון הכשר דעת".

ובית קח לַגָּמֶל עַל יָדְכוּ
 וּפַת בַּג יַעֲשֶׂה מִזֶּזֶן לְמַלְכוֹ
 וְהַגָּמֶל קָבַלְתָּ יְחִמְכֶר
 וְגַד גְּדִי וְסֻנוֹק לֹא וּמִשָּׁבֶר
 וְעַם דָּלָת וְהָא נְהִיָּה חֲבָרִים
 240 וְנִזְדָּה אֶל אֲשֶׁר יָצַר מֵאוֹרִים א.

(א) גַּד גְּדִי וְסֻנוֹק לֹא, כֵּן הוּא לְשׁוֹן הַגִּמְלָה (שֶׁבַת ס"ו ע"ב) וְעִיּוֹן רִשְׁמִי עַל הַתּוֹרָה (בְּרַאשִׁית י"א) וְהַכּוֹנֵה שְׁלֹא הִתְחַו עַד שֶׁבֶר וְצִיָּה, רִס מִזֶּזֶן כּוֹב וְשִׁלּוֹם כָּל הַיּוֹסִים, זְכַמְלַת גּוֹרֵת תַּחֲבָרָו אֹת דָּלִית וְהִיא בְּיַזְדָּר בִּאֲתוֹה וְיַעֲוֹה.

ג.

ריב בין שבת וחנוכה.

א.

אֵתְתָה וְחִנְקָה נִגְשׁוּ וְיִרְכּוּן לְפָנַי
 זָה יֵאמָר לִיתֵיָה אָנִי וְזָה יִקְרָא בְּאִזְנִי
 קָה אַעֲשֶׂה לְאַלְתָּה הַיּוֹם נִגְדָה נְבוֹנִי
 עֲשִׂיר וְרֵשׁ נִפְגְּשׁוּ עֲשֶׂה כָּלֶם אֲדַגְּי א.

ב.

אָמַר שֶׁבַת לְחִנְקָה לִי מִשְׁפַּט הַקְּבוּרָה
 וּמִי אֵת וּמִי כִּשְׁפַחְתָּהּ הַצְּעִירָה
 כִּי כִי שֶׁבַת אֶל גְּדוֹל וְנִזְדָּה
 כִּיכָל מִלְאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא א.

(א) לְדַבְרֵי הַמְּשׁוֹרֵר יֵצֵא הַרְיוֹב בֵּין שֶׁבַת וְחִנְכָה, כִּיּוֹם שֶׁהִיָּה שֶׁבַת וְחִנְכָה בְּיַזְדָּר, וְזֹאת אָמַר לְחַם לְחַלְקִי: הַיּוֹם חֲבָרְתָם בַּחֲבָה.

ג.

אמרה חנכה לשבת מה התנפל עלי
כי שמונה ימים גזקרים בי התלל
ואת יום אחד בלא זה ומרדח המלל
שומר מה סלילה שומר כה סלילס.

ד.

אמר שבת לחנכה מוקסי
תרה עלי דין עליה
עולתי שבת בשבת
על עולתי הממיר עשיות
וכמה מתהלל בעד הללויה
ואת ציום וצריה.

ה.

אמרה חנכה לשבת זיו גרומי
סדליקים תהלה, וגרומיה אמתיהם

(ב) השמש מה כלשון הכתוב (ישעיה כא יא) והנחה תאמר לה: שומר איך גדול
ויקר הלילה הזה של הנחה.

ונכרי בקרבת הארץ
ונכרה בקרבת נחם
וכל עניניה יודגרה הלא הם
אחרונה יקעו לדגליהם.

ו.

אמר שבת לחנכה הגת אני קריר
באשתי געורים חסימה
קרואה לשבעה ימים
בבבונה ברה מלה פנימה
ואת כפלגש כלילות באימה
למנעה מוקים וקמה.

ז.

אמרה חנכה לשבת
בגרה ססתכלים וקשחמשים
נאני כגברת על אנשים ונשים
נשירה לשירים, ולשינוי יורשים
זהו המקדש קדוש קדשים א.

(א) לרעתי כוננו כי הנחה אמרה לשבת, אמנם יש הרבה שורשים לשיור על יום
השבת, אבל שיור הוא תלל פני לעתיד לבוא לנחלה, איה כשיבנה היקדש, ואז

ח.

אמר שבת להגדה
 אני הגבר הקשה והקהלל
 ואף באשה העזה קניה והשולל שולל
 גברי אמרו חכמי הימי והסקרלל
 אין משתמשים באשה כלל א.

ט.

אני צניתי שובי לך מן המריבה
 כי היום חברתם בקבה
 שובי נא אל תהי צולה ושובי עוד צדקי בא
 השבעתי אתכם אל גא תהי מריבה
 מה מעירו ומה מעוררו את האהבה
 שבת ראשון למעדים יקלו מעונתיה
 ומימי סבגי אדם הוצק חן בשבתותיה
 אף גאול אמה ואין לגאול וילתה ב.

ואמר הלל כמו שתקנו חכמינו לירושל, כשנאלין אחרים אורו על גאולתם (ותין
 בנ"ס מסוים ה' ק"ח), וכוה יש להנכות מעלה יתרה על יום השבת.
 ב) כוננו על מה שאמרו חז"ל על נו הנוכח שאמרו להשתמש לאורה.
 ג) כוננו ע"ד שאמרו חז"ל (שבת ק"ח ע"ב) אוילפו פשמין ישראל שהי שבתות
 טליתות מיד גאולין.

ד.

פיוט ליום שביעי של פסח.

אפס וילתה
 בקרב גחלתה
 גאל גאלתה
 דברי תהלתה.
 5- הפקת ים לגשת
 נתיי מסלה נכבשת
 נדים אכלה הבשת
 חיל אחו יושבי פלשת.
 10 סבועי רדפי באחד
 ים סוף להם פתח
 קלם שקנו בימר
 לא נשאר עד אחד.
 סאב ועמון רגזו
 גבהלו נחשו
 15 סמר בשרם נרזו
 עד ועבר עם זו.

פְּדִינֵנִי לַחֲפָשִׁי
 צוּרֵי יַמַּיִם רֵאשֵׁי
 קָמִי אֲפַסְתָּם קְדוֹשֵׁי
 20) בְּכַף יְהוָה רִבִּי בִפְשֵׁי
 שׁוֹכֵהת קְהֵלְתָהּ
 שְׁנִית תּוֹסִיף גְּאֻלְתָּהּ
 תִּקְבֹּץ קְהֵלְתָהּ
 תִּבְאֵמוּ וְתִשְׁעֲמוּ כְּחֵר גְּחֵלְתָהּ א).
 25) שְׁלַח לָנוּ מְשִׁיחָה הַנְּעִים
 בְּנֹת נֹוֶה אֲרִיאֵל לְהַנְעִים
 יִקְר הַנְּבִיאִים וְהוֹד שְׂבָעָה רוּעִים
 בְּזוּעוֹ תִּקְבֹּץ טְלָאִים הַתּוֹעִים
 וְהַ קְדוֹר בְּלִבוֹשׁוֹ
 30) חֲשֵׁף זְרוּעַ קְדָשׁוֹ
 קַחֵם לִבְ גַּם הַזְּבִישׁוֹ
 לְעֹנֵת עִם דְּלִשׁוֹ .

(א) ער כמן בשלם האיב הכמנא בראש : שורה, ספון ואלך כל סלה וסלה, האות
 וראשונה היא אות אמת משמו, והיא : שלמה בן אליהו שרביט הזהב חזק סלה לער .

